

تأثیر هویت دینی، ملی در پیشگیری از جرائم و آسیب های اجتماعی

جمال شفيعی^۱

علی پرنوره^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۱/۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۱/۱۸

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی میزان تاثیر هویت دینی، ملی در پیشگیری از جرائم و آسیب های اجتماعی است. سوال اصلی این تحقیق عبارت است از: هویت دینی و ملی چگونه بر پیشگیری از جرائم و آسیب های اجتماعی تاثیر دارد.

روش تحقیق در این مقاله ترکیبی (کمی و کیفی) و جامعه آماری شامل مقایسه بین مجرمین زندانی، و غیر زندانیان (تهرانی) است. روش نمونه گیری، تصادفی ساده و ابزار اندازه گیری پرسشنامه و مصاحبه بوده است همچنین برای تبیین هویت دینی و ملی (به عنوان متغیر مستقل) و پیشگیری از آسیب ها و جرائم اجتماعی به عنوان (متغیر وابسته) از نظریه های با رویکرد اجتماعی و فرهنگی و در نهایت نظریه ترکیبی استفاده شده است یافته های تحقیق نشان می دهد که هویت دینی تاثیری پایدار و عمیق بر پیشگیری از آسیب های اجتماعی دارد و همچنین مفاهیمی مثل تمایلات ارزشی، هویت دینی، عزت نفس، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، سرمایه های اجتماعی، مشارکت اجتماعی، احساس امنیت و قانون گرایی در این پژوهش مورد ارزیابی قرار گرفتند که در آنها زندانیان نمرات پایین تری نسبت به جامعه غیر زندانی (تهرانی) اخذ نموده اند.

واژه های کلیدی: هویت ملی، هویت دینی، پیشگیری، آسیب، جرم

^۱ - استادیار و عضو هیئت علمی دانشکده امام محمد باقر (علیه السلام)

^۲ - نویسنده مسئول و دانشجوی دکتری دانشگاه عالی دفاع ملی

مقدمه

هویت دینی و ملی مکمل همدیگرند. هویت ملی ما بر آمده از فرهنگ ماست که «خدا، دین، حق و عدالت» در آن اصالت دارد. هویت ملی از نظر تاریخی و جامعه‌شناسی بسیار اهمیت دارد؛ زیرا در فرایند زمان شکل گرفته و متأثر از تحولات تاریخی و از عوامل مهم انسجام و وفاق است. بنابراین هویت دینی و ملی تبدیل به گفتمان می‌شوند و در همه حوزه‌ها از جمله بعد اجتماعی تأثیر می‌گذارند.

از ویژگی‌های فطری انسان، گرایش و عشق به پرستش است، به این معنا که انسان مستقل از هرگونه یادگیری، در درونش تمایل به عبادت و بندگی خدا دارد. تجلی چنین احساس و تمایلی در نگرش و شخصیت او بنام هویت و رفتار دینی آشکار می‌شود. در انسان عطشی هست که فقط با پیمودن راه خدا و رسیدن به وصال او فرو می‌نشیند.

از نظر شهید مطهری، هویت در چارچوب دین و اندیشه دینی معنی می‌یابد؛ یعنی وی، هویت‌یابی واقعی برای انسان را تنها در تکامل و تعالی انسان به سوی اهداف متعالی می‌داند. او با طرح موضوع انسان کامل، در بیشتر آثار خود بر آن است که ویژگی انسان کامل را از دیدگاه دین اسلام بیان کند. وی وجود جهان‌بینی و ایدئولوژی را در انسان برای هویت‌یابی دینی لازم می‌داند (مطهری، ۱۳۶۷: ۱۱۹-۱۱۴).

در شرایط کنونی مبانی شناخت هویت دینی و ملی از ناحیه متغیرهای رقیب دیگر با چالش مواجه و فرایند هویت‌یابی در جامعه سخت شده لذا موجبات رفتارهای ناهنجار اجتماعی فراهم گردیده است.

بروز اعمالی مثل طیف سرقت‌ها، از جزیی تا کلان (واقعی تا دیجیتالی) طلاق (از نوع واقعی یا عاطفی) و تبعات آن مثل فرزندان طلاق، زنان بی‌سرپرست و تبعات آن، قتل با انگیزه‌های متعدد، رواج مواد مخدر و تغییر صورت آن از سنتی به صنعتی و ایجاد دغدغه برای ده‌ها میلیون نفر از مردم مرتبط (مستقیم و غیرمستقیم) با آن، تغییر ساختار، ماهیت و کارکردهای خانواده مثل کوچک شدن (خانواده هسته‌ای)، واگذاری روش‌های تربیتی به بیرون از خانه (تربیت نیابتی)، افزایش سن ازدواج، بروز پدیده‌هایی همچون زندگی مجردی و غیره از جمله مسایلی هستند که نشان از ضعف کارکردهای هویتی دارند. برخی از جرایم و آسیب‌ها مثل قاچاق مواد مخدر، تجارت انسان، بازار سلاح و غیره به دلیل برخورداری از پشتوانه گروه‌های تشکیلاتی از استمرار و پیچیدگی

برخوردارند، و عدم توفیق در مدیریت راهبردی آنها منجر به گذار از حوزه اجتماعی و ورود به قلمرو امنیتی می‌شود که پیشگیری و کنترل آنها هزینه‌های فراوانی دربردارد.

سؤال اصلی این تحقیق این است که هویت دینی و ملی چگونه و از طریق چه فرایندی در پیشگیری از جرایم و آسیب‌های اجتماعی تأثیرگذار است؟

سؤالات فرعی

۱- «هویت دینی و ملی» چیست؟

۲- هویت دینی و ملی چگونه موجب پیشگیری از جرایم و آسیب‌های اجتماعی می‌شود؟

فرضیه‌های تحقیق

تعامل دو حوزه هویت دینی و ملی و پیشگیری از جرم و آسیب‌های اجتماعی تعیین نوع و سطح ارتباط میان این دو، تا حد زیادی به ضریب استنباط یک جامعه از ماهیت هویت ملی و دینی و کاربردهای آن دارد. در این مقاله وجود رابطه و نسبت میان هویت ملی و دینی و پیشگیری اجتماعی از جرم مفروض گرفته شده و براین اساس با توجه به تمهیدات نظری فراهم آمده و متأثر از عوامل و متغیرهای پیش‌بینی شده در سطح «ذهنی» برای پاسخ دادن به سؤالات، فرضیه‌های زیر مورد بررسی و آزمون قرار گرفتند.

H1- میان هویت ملی و وقوع آسیب‌ها و جرائم اجتماعی رابطه معکوس وجود دارد. به این معنی که هر قدر گرایش به هویت ملی در میان پاسخگویان بیشتر باشد، تمایل به جرم و کج‌روی اجتماعی کمتر است، و بالعکس.

H2- بین تمایلات ارزشی و پیشگیری از جرائم و آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد.

H3- میان هویت دینی و پیشگیری از جرم رابطه وجود دارد. هویت دینی از طریق تبیین و تثبیت سرمایه اجتماعی، در جامعه موجب پیشگیری از جرم می‌شود.

H4- به نظر می‌رسد بین خصوصیات زمینه‌ای شهروندان شامل: سن، جنسیت، تحصیلات، وضع فعالیت (شاغل و غیرشاغل) و پیشگیری از آسیب‌ها و جرایم اجتماعی رابطه وجود دارد. بدین معنی که جوانان بیشتر از سالخورده‌گان؛ مردان بیشتر از زنان، کم‌سوادان و بیسوادان بیشتر از تحصیل‌کردگان و افراد مجرد بیشتر از متأهلین مرتکب جرم می‌شوند.

H5- به نظر می‌رسد بین عزت نفس و جرم رابطه معکوس وجود دارد. به این معنی که هر چه گرایش‌های دینی افراد بالاتر باشد گرایش به ارتکاب به جرم کمتر است و بالعکس.

H6- بین سرمایه اجتماعی و پیشگیری در آسیب ها و جرائم رابطه وجود دارد.

H7- هویت ملی و دینی موجب تقویت احساس امنیت اجتماعی و متقابلاً پیشگیری از آسیب ها و جرائم می شود.

H8- هویت ملی و دینی موجب تقویت قانون گرایی و متقابلاً پیشگیری از آسیب ها و جرائم می شود.

روش تحقیق

روش مورد استفاده، ترکیبی از روش های «توصیفی - پیمایشی» و «کمی با رویکرد «تجربی» و «کیفی» است

قلمرو تحقیق و جامعه آماری

در این پژوهش بررسی تأثیر هویت دینی و ملی بر افراد دارای سن ۶۰-۱۸ سال بررسی شد، از این رو جامعه مورد مطالعه ما شامل «دو گروه» می شود: یکی افرادی که به هر دلیلی مرتکب جرم شده و در حال حاضر در زندان های تهران حکم در مورد آنها اعمال می شود و دیگری افرادی است که زندگی عادی خود را در شهر تهران می گذرانند. قلمرو زمانی پژوهش سال ۱۳۹۴ بوده است.

روش نمونه گیری و حجم آن

چون جمعیت تهران ناهمگن و نامتجانس بوده و از واریانس بالایی برخوردار و توزیع جمعیت در گروه ها و طبقات مختلف متفاوت است، از «روش نمونه گیری طبقه ای و چند مرحله ای» استفاده شده است.

برآورد حجم نمونه

به منظور برآورد حجم نمونه یک پیش آزمون با ۳۰ مورد نمونه از شهروندان ۶۰-۱۸ ساله تهرانی انجام شد و واریانس (S2) و خطای معیار از میانگین مطابق فرمول زیر (ساروخانی، ۱۳۷۵؛ سرایی، ۱۳۷۲) محاسبه شد:

$$n = \frac{N.t^2.S^2}{Nd^2 + t^2.S^2}$$

مقادیر:

$$n = \frac{(6/944/814)(1/96)^2(9/68)^2}{(6/944/814) \times (3/46)^2 + (1/96)^2(9/68)^2} \rightarrow$$

تأثیر هویت دینی، ملی در پیشگیری از جرائم و آسیب‌هاب اجتماعی ♦ ۳۹

در نمونه‌یابی با بهره‌گیری از کاربرد روش فرمولی بالا، تعیین حجم نمونه از جامعه آماری، نمونه‌ای معادل ۲۰۰ نفر با دقت احتمالی ($d=0/05$) و ضریب اطمینان (۰/۹۵) و احتمال صحت گفتار ($t=1/96$) به دست آمد. برای زندانیان مجرم نیز تعداد ۲۰۰ پرسشنامه تنظیم و تکمیل گردید.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS و روش‌های آماری توصیفی و استنباطی داده‌های جمع‌آوری شده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و برای بررسی روابط میان متغیرها، تفاوت بین گروه‌های مورد مطالعه و تبیین متغیر وابسته از طریق متغیرهای مستقل از انواع آزمون‌های همبستگی سنجی و جداول توافقی مانند «خی دو» (X^2)، «اسپیرمن» و... مقایسه میانگین‌ها از آزمون‌های T تست و F تست و هم‌چنین توزیع فراوانی و درصد فراوانی، درصد تراکمی، نما، میانگین و نیز شاخص‌های تمایل به مرکز، بنابه ضرورت استفاده شده است. (کرلینجر، ۱۳۶۶: ۹۶).

تعریف مفاهیم

تعریف متغیرهای مستقل (X)

هویت ملی: تعریف شخص از خود براساس تعلق داشتن به سرزمینی خاص به همراه ملاحظات ارزشی و احساسی مترتب با آن است. به عبارت دیگر هویت ملی، احساس سربلندی و تعلق خاطر به اجتماع ملی، مانند غرور و افتخار نسبت به دین اسلام و مذهب شیعه، وطن و سرزمین ایران، زبان ملی (فارسی) و آداب و مناسک ملی، مفاخر فرهنگی - سیاسی، مردم و دولت ملی است (میرمحمدی، ۱۳۸۳: ۸).

خصوصیات زمینه‌ای: از جمله سن، جنس، سطح تحصیلات، وضعیت فعالیت، نوع شغل و وضعیت تأهل.

تمایلات ارزشی عام‌گرا: اولویت دادن به معیارها و هنجارهای عام در روابط اجتماعی مانند مرجح دانستن کارایی و ضوابط به جای روابط و غیره.

هویت دینی و اسلامی: تعریف شخص از خود براساس جهان‌بینی توحیدی، اصول دین و ادامه زندگی مبتنی بر احکام شرعی است (ربانی، ۱۳۸۱: ۱۴) رشاد (۱۳۹۱) در تعریف هویت اسلامی می‌نویسد: در این الگو سلسله‌ای از مبانی انسان‌شناختی، جهان‌شناختی و هستی‌شناختی مطرح است که در یک حرکت عمقی، موجبات پیشرفت در جامعه را فراهم می‌آورد. لذا این الگو در اهداف مادی و معنوی مطرح‌اند و غایت این الگو آخرت‌گرا و معنویت‌گرا است. هویت اسلامی

به مفهوم پای‌بندی نظری و عملی فرد به اسلام، عضویت و مشارکت در گروه و برنامه‌های اسلامی رعایت مقررات و احکام اسلامی و تلاش عملی برای فراگیری اسلام می‌باشد (کوشکی، ۱۳۹۱: ۴). گرایش دینی: وجوه مختلفی دارد که در شاخص‌سازی و مطالعه آن تمامی این وجوه باید مدنظر قرار گیرند. این وجوه عبارتند از: وجوه مناسکی دین، وجوه اخلاقی دین و وجه شریعت دین. این سه، وجوه دینداری هستند که جنبه رفتاری نیز پیدا می‌کنند، اما صرفاً جنبه رفتاری ندارند و وجوه عاطفی و معرفتی نیز در آنها وجود دارد. این وجوه با هم آمیخته و در کنار هم حضور دارند. در کنار این سه بعد، بعد شریعت عمدتاً جنبه رفتاری دارد (شجاعی‌زند، ۱۳۸۴).

در این پژوهش منظور از گرایش یا جهت‌گیری، جنبه‌هایی از تمایلات فرد است که آنها را به رعایت معیارها و هنجارهای دینی در یک موقعیت معین متعهد می‌سازد. بنابراین جهت‌گیری دینی و ارزشی ملاک عمل و راهنمای فرد در موقعیت‌های مختلف است (یوسفی، ۱۳۸۳: ۴). سرمایه اجتماعی: هویت دینی از طریق تقویت ارزش‌ها و آموزه‌های رفتاری بهنجار باعث تولید سرمایه اجتماعی شده که خود متقابلاً موجب پیشگیری از وقوع جرم در جامعه می‌شود. در این تحقیق برای سنجش سرمایه اجتماعی از شاخص‌های مشارکت اجتماعی، روابط اجتماعی، انسجام اجتماعی، امنیت اجتماعی، رشد و بلوغ اجتماعی و اعتماد اجتماعی استفاده شده است.

متغیر وابسته (Y): مهم‌ترین متغیر وابسته این تحقیق عبارت است از:

پیشگیری از جرم و آسیب‌های اجتماعی: پیشگیری از وقوع جرم در دو معنای عام و خاص به کار می‌رود. پیشگیری به معنای عام و موسع، هر اقدام کیفری یا غیرکیفری است که مانع از ارتکاب جرم و سبب کاهش نرخ بزهکاری می‌شود و پیشگیری به معنای خاص یا مضیق نیز مهار بزهکاری از طریق حذف یا محدود کردن عوامل جرم‌زا و یا مدیریت مناسب نسبت به عوامل محیطی است که توسط دولت و جامعه مدنی به کار گرفته می‌شود (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۷۹: ۱۱).

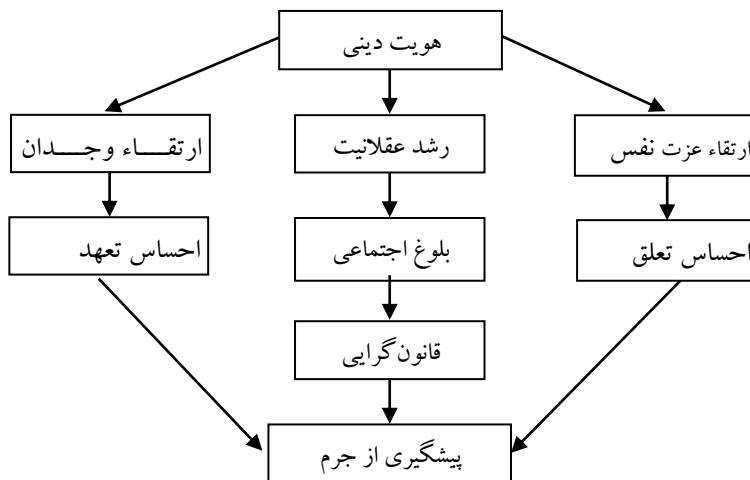
جرم یا بزه: به معنی انجام هر نوع رفتار یا ترک رفتاری است که قانون را نقض می‌کند و مجازات در پی دارد (اردبیلی، ۱۳۹۲: ۱۲۳).

آسیب‌های اجتماعی: به هر نوع عمل فردی یا جمعی اطلاق می‌شود که در چارچوب اصول اخلاقی و قواعد عام (عمل جمعی رسمی و غیررسمی جامعه محل فعالیت کنشگران) قرار نمی‌گیرد و با منع قانونی، قبح اجتماعی و اخلاقی روبرو می‌گردد. آسیب‌ها زمینه‌ساز، مقدمه، محرک و تولیدگر جرایم هستند.

مبانی نظری تحقیق

الف) هویت دینی و ملی

برخی از نظریه‌ها به عنوان تئوری‌های بنیادین این پژوهش انتخاب شده‌اند بر اساس نظر اسلام تمایز یک فرد مسلمان با دیگران در ویژگی‌های مثل امر به معروف و نهی از منکر، عفو، همدلی، عدالت‌جویی پرهیز از غیبت و تهمت، حفظ آبروی دیگران متبلور می‌یابد و چنین رفتارهایی از ارتکاب آسیب‌ها و جرائم اجتماعی پیشگیری می‌نماید. امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) بازگشت به هویت دینی و خودباوری را مطرح نماید و آیت‌الله مصباح برتری هویت دینی نسبت به سایر وجوه و طرح آن به عنوان برنامه صحیح زندگی را تبیین می‌نماید و رهیافت شهید مطهری مبتنی بر نقش‌سازنده هویت دینی و تأثیر آن بر ملیت دانسته و عنصر پایدار هویت دینی و ملی را ایمان به خدا قلمداد می‌کند و اعتقاد دارد تناقضی بین اعتقادات دینی و احساسات میهنی وجود ندارد (مطهری: ۱۳۷۲؛ ۳۴) مدل قابل استخراج از نظریات شهید مطهری در قالب نمودار شماره ۱ آمده است.

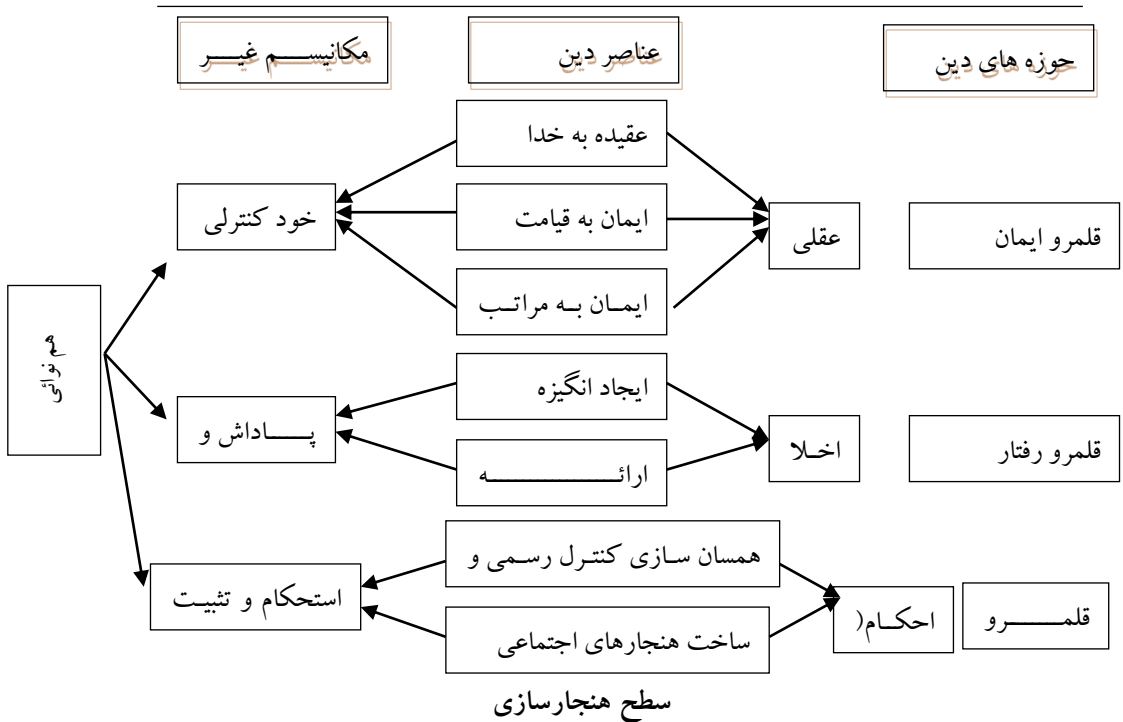

نمودار شماره ۱: نظریه رشد اقتباسی از استاد مطهری

همچنین در نگاه اسلامی عناصر دینی شامل اعتقادات (اصول دین) اخلاق و فروع دین (احکام) می‌باشند که همگی جزء مولفه‌های هویت فرد مسلمان محسوب می‌شوند در نگاه علامه طباطبایی اخلاق فاضله انسانی پایدارتر از قانون است چرا که رفتار متکی بر توحید ایجاد می‌

نماید. همانطور که در نمودار شماره (۲) عناصر تشکیل دهنده هویت اسلامی را لایه عقلی به عنوان (ظرف باورها و اعتقادات، هویت قلبی (هویت اخلاقی) و حسی (رفتاری) ذکر نموده اند (لک زایی، ۱۳۹۰: ۲۱).

شهید مطهری با توجه به ابعاد گوناگون انسان معتقد است که انسان با همه مشترکاتی که با سایر جانداران دارد، فاصله عظیمی با آنها پیدا کرده است. انسان موجودی مادی و معنوی است؛ یک سلسله تفاوت‌های اصیل و عمیق با سایر جانداران دارد که هر یک بُعدی جداگانه و منزلت انسانی خاصی به او می‌بخشد. این انسان دارای ویژگی‌های متعالی نظیر: خیر، اخلاق، جمال، زیبایی دوستی، تقدیس و پرستش است. اما چیزی که در نظر وی اهمیت زیادی دارد، نقش مؤثر انسان در ساختن آینده خویش است؛ یعنی انسان نقش فعال، مؤثر و گسترده‌ای در ساختن آینده خود دارد. نقش انسان هم آگاهانه و هم آزادانه است، یعنی انسان هم به خود و محیط‌اش آگاه است، و هم آن که با توجه به آینده، به حکم نیروی عقل و اراده می‌تواند آزادانه آینده خویش را به هر شکل که خود بخواهد انتخاب کند (مطهری، ۱۳۷۲ الف: ۳۲).

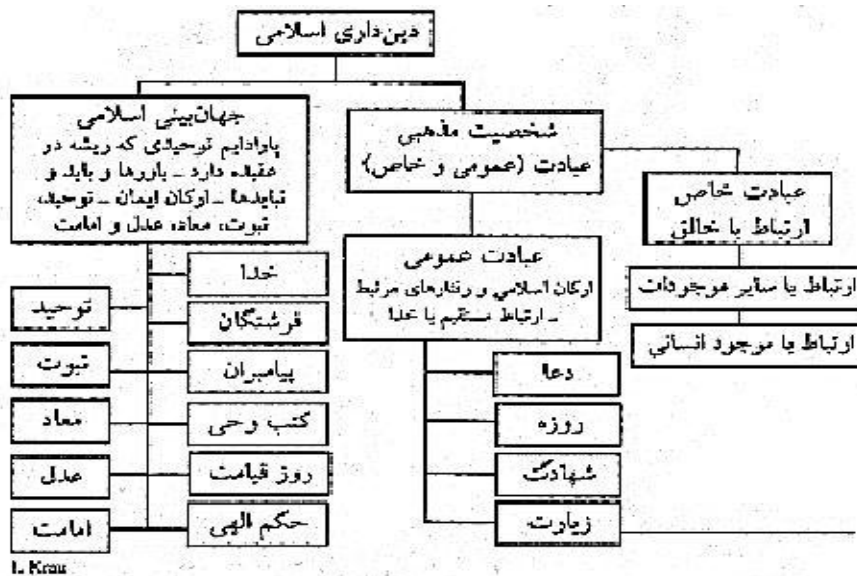
نمودار شماره (۲) مدل تاثیر هویت دینی بر پیشگیری از جرائم و آسیب های اجتماعی سطح نظارت غیر رسمی

تأثیر هویت دینی، ملی در پیشگیری از جرائم و آسیب هاب اجتماعی ♦ ۴۳

در رویکرد سازه انگاری به عنوان یک منظر فلسفی، هویت به صورت بین الذهانی و با تعامل شکل گرفته و در این روند معانی در مسیری علامت دار تفسیر و پاسخ داده می شوند به طوری که به شناخت مشترک می انجامد و خود نشانه ها را بر مبنای، مباحث، گفتگو، مناظره و استدلال تفسیر می کند و بر اساس برداشت خود واکنش و پاسخ می دهد. در این روند هویت به صورت شاخصه "خود" و "دیگری" شکل می پذیرد لذا ساختارهای شناختی بستر ساز کنش ها در برداشت از خود و دیگری می باشند (آدلر، ۲۰۰۵: ۴۶)

هویت دینی در این دیدگاه یک بار معنایی در مقابل بار ساختاری است و به عنوان یک سازه اجتماعی تلقی می گردد که در آن فرد نوع تلقی از خود را در ارتباط با دیگری مطرح آورده و طی فرایند اجتماعی شکل می دهد هویت نیز به نوبه خود بر جامعه تاثیر متقابل دارد (برگر و لاکمن، ۱۳۸۳: ۴۲۲)

در این مکتب در جریان تدوین هویت - گذشته از عوامل عینی عوامل ذهنی (هنجارها) نیز دخیل اند که نقش قوام دهنده و تولید رفتار دارند همچنین کروس و همکاران (۲۰۰۶) عناصر مدل دینداری اسلامی را شامل عبادت عام، عبادت خاص و جهان بینی اسلامی دانسته و مجموعه زیر شاخه های آن را ترسیم کرده است (نمودار شماره ۳)

نمودار ۳: مدل دین داری اسلامی، اقتباس از کروس و همکاران (۲۰۰۶)

ب) سرمایه اجتماعی:

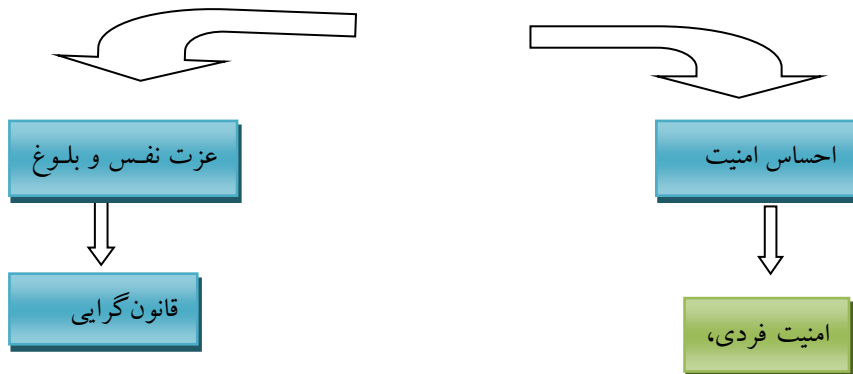
سرمایه اجتماعی که به صورت غیر ملموس و غیر اقتصادی است تداعی کننده دارائی های ناشی از تعامل گروهی و اجتماعی است، یعنی جوامع خوب آنهایی هستند که از کمیت و کیفیت سطح روابط اجتماعی موثر و پایدار برخوردارند. (بورديو، ۱۳۸۴: ۱۴۸)

فیلد نیز معتقد است که سرمایه اجتماعی می تواند وسیله ای برای برتری افراد و افزایش جایگاه اجتماعی آنان باشد (فیلد، ۱۳۸۶: ۲۸)

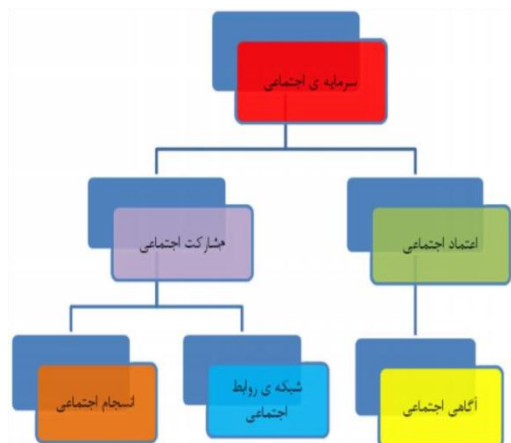
در تعریفی دیگر باتنام ویژگی های سرمایه اجتماعی را بیان داشته مهم ترین آنها را اعتماد در هنجار ها و شبکه ها می داند تا کارهای جامعه را تسهیل کنند. (باتنام، ۲۰۰۰: ۵۶)

در نظریه های مربوط به سرمایه اجتماعی به انواع سرمایه های مادی، انسانی، فرهنگی، اجتماعی اشاره شده و ضمناً از سوی تعدادی از صاحب نظران از جمله (باتنام، کولمن، بورديو) تعاریف متعددی از مفهوم و تاثیر آن در حوزه های مختلف زندگی (مدارا، خانواده، سلامت روانی، رضایت، شادمان و پیشگیری از آسیب ها و جرائم اجتماعی) به عمل آمده است که برآیند نظریه ها این است که هرچه سرمایه اجتماعی (اعتماد، مشارکت و همبستگی) بیشتر باشد هزینه های کمتری جهت کنترل پرداخت می شود و میزان مشارکت، سلامت، همزیستی و هم بستگی افزایش یافته و به تبع آن آسیب ها و جرائم اجتماعی کاهش می یابند

در مجموع عناصر و مؤلفه هایی همچون اعتماد اجتماعی تعمیم یافته، مشارکت و همکاری، روابط اجتماعی و انسجام اجتماعی به عنوان شاخص های سرمایه اجتماعی تعیین شده اند. در مدل زیر این مؤلفه ها آمده اند:

نمودار شماره ۴ شماتیک شاخص های سرمایه اجتماعی

نمودار شماره ۵ سرمایه اجتماعی

ج) مبانی نظری پیشگیری:

پیشگیری به جلوی تبهکاری رفتن با بکار بردن فنون گوناگون به منظور ممانعت از وقوع بزهکاری و در سیاست جنائی، دشوار سازی زمینه و پرهزینه نمودن عمل بدون توسل به کیفر قلمداد می شود.

صاحب نظران در یک منظر پیشگیری را شامل نوع عمومی: که از طریق آن متغیرهای آموزش، اخلاق، دین، قانون، پلیس، دادگاه و ... موثرند و نوع اجتماعی که در طی آن اقدامات نظام مند اجتماعی، هماهنگی بخش های عمومی و خصوصی، ایفای نقش مردم، شناسایی و کنترل محله های جرم خیز و حاشیه ای کاربرد دارند و نوع فیزیکی که مواردی مثل استفاده از دوربین، به کاربردن کارت اعتباری و... تقسیم بندی کرده اند. بارویکردی دیگر جامعه به دو صورت پیشگیری با سرکوبی در مقابل جرم از خود واکنش نشان می دهد. هر چه جامعه خارج از نظام کیفری یعنی در قالب پیشگیری به مقابله با آسیب ها و جرائم برود موثرتر است.

برخی از نظریه ها در قالب جرم گرایی پیشگیری را رد کرده و جرم را جبری می دانند در مقابل نظریه عقل گرایی " پیشگیری " را با مدیریت موقعیت ها و وضعیت های ممکن می داند، این راهبرد از اینجا ناشی می شود که عده زیادی از مجرمین به صورت عقلانی وارد معادلات جرم می شوند که با دست کاری در موقعیت تصمیم گیری آشنا می توان بزهکاران را از ارتکاب جرم بازداشت.

برخی دیگر از رویکردها پیشگیری آنها را به انواع مختلفی از جمله: ابتدایی، ثانویه، ثالث و ... تقسیم نمود که در ذیل به آنها اشاره می شود:

پیشگیری ابتدایی: ایجاد شرایط اولیه از جمله مسکن، کار، توسعه ارزش ها، سرگرمی، تغییر شرایط اجتماعی و....

پیشگیری ثانویه: در این مرحله گروه های در آستانه خطر و مستعد آسیب پذیری و جرم زایی را شناسایی می نمایند و با اتخاذ تدابیری خاص " مداخله لازم" جهت پیشگیری انجام می گیرد
پیشگیری ثالث: این پیشگیری در چهار چوب نظام کیفری انجام پذیرفته و با اعمال کیفر و ضمانت اجرایی احکام، تلاش می نماید روند افزایش جرم را محدود نماید.

پیشگیری اجتماعی: در این رویکرد تلاش می شود خارج از چهار چوب کیفری تمام فرایندهای پیشگیری با رویکردی شبکه ای بین تمان اعضاء دولتی غیر دولتی، مردمی، سازمان های مردم نهاد، مسئولین ذیربط، نهادهای فرهنگی، قضایی ... اجرا شود.

هدف از این روش مداخله در فرایند رشد اجتماعی، بهبود شرایط زندگی، سالم سازی محیط یا کاهش علل جرم، اشتغال زائی، تعالی بخشی به ارزش ها، تقویت نهادهای، ارائه آموزش جهت کاهش آسیب ها و جرائم اجتماعی می باشند.

د) آسیب ها و جرائم اجتماعی

آسیب های اجتماعی مطالعه و شناخت ریشه بی نظمی ها در کالبد و ارگانیزم اجتماعی محسوب می شود، این اصطلاح ارتباط نزدیکی با انحرافات اجتماعی دارد بلکه آن را نیز در بر می گیرد منظور از انحرافات اجتماعی نیز عدول از هنجارها و زیر پا گذاشتن ارزش ها و قوانین می باشد، آسیب های اجتماعی در ترکیب و تعامل با هم بوده و هر کدام مقدمه یا زمینه بازتولید و یا افزایش دیگری را فراهم می نماید. در تبیین علل و عوامل ایجاد آسیب ها و جرائم نظریه های مختلفی وجود دارد که در ادامه به صورت مختصر مورد اشاره قرار می گیرند.

رابرت مرتن ۱ اعتقاد دارد که اگر جامعه نتواند در فرایند آموزش خود، هنجارها و ارزش های معتبر را در وجدان فردی و جمعی درونی کند نتیجه آن افزایش آسیب ها و جرائم اجتماعی و چالش در انتظام جامعه است. نقص در جامعه با هنجارها، ارزش ها و اعتقادات اجتماعی سازگاری پیدا نمی کند (میر آشتیانی - ۱۳۸۲: ۱۷) هم چنین وقتی فرد نسبت به هنجار، اعتماد

¹ robertmerton

خود را از دست داده و در حالت تعلیق و آنومی^۱ قرار گرفته دچار روابط دارای هرج و مرج می‌گردد. منظور از آنومی در نگاه رابرت مرتن^۲ شرایط ایجاد تعارض در هنجار و عدم توازن میان هدف‌های فرهنگی است.

شاخص‌یابی (تعریف عملیاتی متغیرها)

بسیاری از مفاهیم به‌ویژه مفاهیم در علوم انسانی و اجتماعی تابع شرایط مکانی و زمانی‌اند (زمینه پرورده و زمان پرورده‌اند)؛ و به تبع این خصوصیت، ارایه تعریف فراگیر و ثابت و همیشگی از آنها امری مشکل است (پوپر؛ ۱۳۶۶). اما در عین حال به‌رغم برخورداری از ویژگی تلون و تکثر مفهومی، لازم است محقق به تناسب اهداف تحقیق واژگان کلیدی خود را مفهوم‌سازی کرده و تعریفی عملیاتی، هر چند مختار، از آنها ارایه کند. ما نیز به تبعیت از این توصیه روش‌شناختی به اختصار مفاهیم اساسی و کلید واژگان را تعریف عملیاتی می‌کنیم:

تعریف عملیاتی متغیرها	نام متغیر
<p>از شاخص‌های زیر برای سنجش این مفهوم و متغیر استفاده شده است:</p> <p>۱- عنصر عاطفی و احساس تعلق خاطر به اجتماع ملی (شامل احساس علاقه، پیوند عاطفی و صمیمی، دلبستگی، مباحثات و افتخار نسبت به دین اسلام، نمادهای اجتماع ملی، آداب و مناسک دینی و ملی، مردم و دولت ملی و نظام سیاسی، سرزمین، سرود ملی، زبان ملی (فارسی)، احساس غرور به زندگی در سرزمین ملی، احساس وظیفه در حمایت، پاسداشت و ترویج میراث مشترک فرهنگی، تاریخی و ادبی، چهره‌های ماندگار و مفاخر ملی، اسطوره‌ها، اعیاد، مناسک و آیین دینی، مذهبی و ایرانی)</p> <p>۲- احساس تعهد و وفاداری به اجتماع ملی (شامل مسوولیت‌شناسی؛ احساس وظیفه و تکلیف در پاسداری، حفاظت و حراست از مرزهای فرهنگی، ارزش‌های دینی و اعتقادی و نمادهای اجتماع ملی و دستاوردهای نظام سیاسی، وطن و کشور، احساس مسوولیت نسبت به سرنوشت و آینده کشور، دولت ملی و میراث سیاسی، تلاش برای سربلندی و اعتلای کشور، آمادگی برای گذشت از منافع و تعلقات فردی و گروهی در جهت حفظ منافع و مصالح ملی)</p> <p>۳- عنصر شناختی یا خود آگاهی دینی و ملی (شامل میزان شناخت و آگاهی که افراد نسبت به اجتماع ملی، فرهنگ، تاریخ، سرزمین، حکومت، میراث مشترک فرهنگی، تاریخی و ادبی، مفاخر ملی، اسطوره‌ها، اعیاد، مناسک و آیین دینی، مذهبی و ایرانی و ملتی به نام ایران دارند)</p> <p>۴- عنصر ارزشی (شامل آثار و پیامدهای ارزشی خوشایند و مثبتی که افراد نسبت به پیوند و تعلقشان به اجتماع ملی، فرهنگ، آیین دینی، مذهبی، تاریخ، سرزمین، حکومت، میراث مشترک فرهنگی، تاریخی و ملتی به نام ایران احساس می‌کنند)</p>	<p>هویت ملی و دینی</p>
شامل: سن، جنس، تحصیلات، وضعیت تأهل و وضع فعالیت	خصوصیات فردی
سنجش گرایش دینی از چهار بعد اعتقادی، رفتاری، معرفتی و مناسکی انجام می‌شود.	دینداری
ضابطه‌مندی رفتارها، جمع‌گرایی در مقابل فردگرایی، عام‌گرایی در مقابل خاص‌گرایی.	تمایلات ارزشی عام‌گرا

¹ Anomy

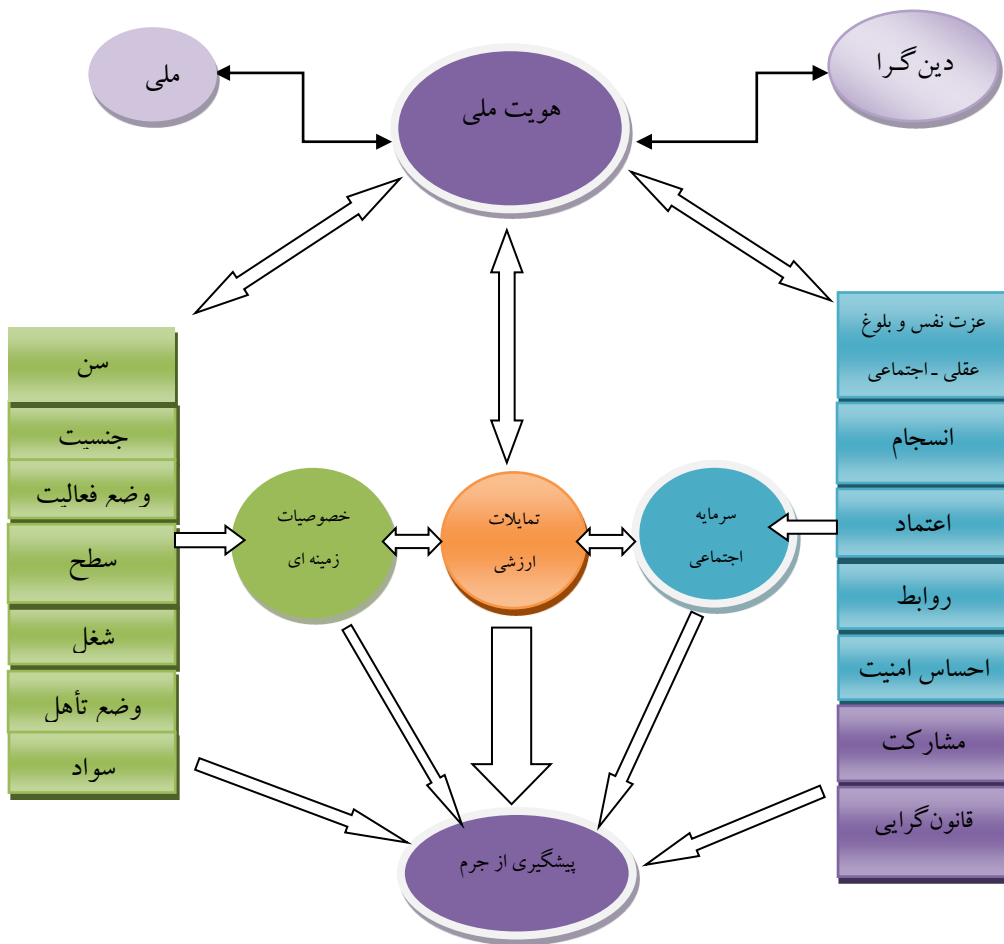
² robertmerton

تعریف عملیاتی متغیرها		نام متغیر
برای سنجش سرمایه اجتماعی از مفهوم اعتماد اجتماعی، روابط اجتماعی، قانون‌گرایی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی و احساس امنیت استفاده شده است.		سرمایه اجتماعی
هر فعل یا ترک فعلی است که در قانون برای آن مجازات تعیین شده باشد که شامل دسته‌بندی‌های کلی زیر می‌شود: جرایم مواد مخدر و روان‌گردان، سرقت و ربودن مال غیر، جرایم علیه اشخاص، جرایم علیه اموال و مالکیت، جرایم منافی عفت و اخلاق عمومی، محکومیت‌های مالی و حقوقی		جرم

مدل شماتیک و نظری تحقیق

مجموعه متغیرها (کارکرد)های تأثیرگذار هویت ملی و دینی را که منجر به پیشگیری از آسیب‌ها و جرایم اجتماعی می‌شود در قالب مدل شماتیک و علی زیر می‌توان ارائه کرد. الگوی ارائه شده با تأکید بر مفهوم جامعه‌پذیری به‌عنوان مهم‌ترین ابزار هویت‌پذیری شکل گرفته است و در آن تلاش شده عوامل اثرگذار بر محتوای هویت ملی و نتایج حاصل از تقویت هویت ملی در پیشگیری از جرم ترسیم شود:

جدول شماره (۲) تغییر عملیاتی متغیرها

یافته‌های تحقیق (آزمون فرضیات)

فرضیه شماره ۱

H0- بین میزان هویت ملی افراد و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود ندارد. به طوری که انتظار می‌رود افرادی که در زندان هستند میزان هویت ملی مشابه‌ای با غیرزندانان داشته باشند.

H1- میان میزان هویت ملی افراد و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود دارد. به طوری که انتظار می‌رود افرادی در زندان هستند میزان هویت ملی کمتری نیز داشته باشند.

جدول شماره ۳: معناداری تفاضل میانگین هویت ملی بین گروه‌های مورد مقایسه (زندانان، غیرزندانان)

نوع گروه	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار t	سطح معناداری
غیرزندانان	۶۳/۵۸	۱۲/۸۰	۱/۷۸۲	۰/۰۷۶
زندانان	۶۱/۳۴	۸/۰۱		

همان‌طور که در جدول (۳) ملاحظه می‌شود مقدار t محاسبه شده برابر با ۱/۷۸۲ می‌باشد چون سطح معناداری بزرگتر از ۰/۰۵ است لذا فرض صفر تأیید می‌شود و فرض مخالف یعنی فرض تحقیق مورد تأیید قرار نمی‌گیرد. بنابراین با توجه به اختلاف میانگین‌ها، بین دو گروه زندانان و شهروندان عادی به لحاظ میزان هویت ملی تفاوت معناداری وجود ندارد. نتایج هم‌چنین نشان می‌دهد که میانگین نمرات هویت ملی در بین شهروندان غیرزندانان ۶۳/۵۸ و در بین زندانان ۶۱/۳۴ می‌باشد. علی‌رغم این که میانگین نمرات هویت ملی در بین شهروندان غیرزندانان بالاتر از زندانان است، این تفاوت از نظر آماری معنادار نیست.

فرضیه شماره ۲

H0- بین میزان تمایلات ارزشی افراد و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود ندارد. به طوری که انتظار می‌رود افرادی که در زندان هستند میزان تمایلات ارزشی مشابه‌ای با غیرزندانان داشته باشند.

H1- میان میزان تمایلات ارزشی افراد و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود دارد. به طوری که انتظار می‌رود افرادی در زندان هستند میزان تمایلات ارزشی کمتری نیز داشته باشند.

جدول شماره ۴: معناداری تفاضل میانگین تمایلات ارزشی بین گروه‌های مورد مقایسه (زندانان، غیرزندانان)

نوع گروه	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار t	سطح معناداری
غیرزندانان	۷/۳۶	۲/۲۹	۲/۳۶۰	۰/۰۱۹
زندانان	۶/۸۷	۱/۶۸		

همان‌طور که در جدول (۴) ملاحظه می‌شود مقدار t محاسبه شده برابر با ۲/۳۶۰ می‌باشد چون سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ است لذا فرض صفر رد می‌شود و فرض مخالف یعنی فرض تحقیق مورد تأیید قرار می‌گیرد. بنابراین با توجه به اختلاف میانگین‌ها، بین دو گروه زندانیان و شهروندان عادی به لحاظ میزان تمایلات ارزشی تفاوت معناداری وجود دارد. نتایج هم‌چنین نشان می‌دهد که میانگین نمرات تمایلات ارزشی در بین شهروندان غیرزندانان ۷/۳۶ و در بین زندانیان ۶/۸۷ می‌باشد. در واقع میانگین نمرات تمایلات ارزشی در بین شهروندان غیرزندانان بالاتر از زندانیان است که این تفاوت از نظر آماری معنادار است.

فرضیه شماره ۳

H0- بین میزان هویت دینی افراد و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود ندارد. به طوری که انتظار می‌رود افرادی که در زندان هستند میزان هویت دینی مشابهی با غیرزندانان داشته باشند.

H1- بین میزان هویت دینی افراد و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود دارد. به طوری که انتظار می‌رود افرادی که در زندان هستند میزان هویت دینی کمتری نیز داشته باشند.

جدول شماره ۵: معناداری تفاضل میانگین هویت دینی بین گروه‌های مورد مقایسه (زندانان، غیرزندانان)

نوع گروه	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار t	سطح معناداری
غیرزندانان	۴۱/۶۰	۹/۴۱	۳/۸۷۷	۰/۰۰۰
زندانان	۳۷/۹۶	۸/۰۱		

همان‌طور که در جدول (۵) ملاحظه می‌شود مقدار t محاسبه شده برابر با ۳/۸۷۷ می‌باشد چون سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ است لذا فرض صفر رد می‌شود و فرض مخالف یعنی فرض تحقیق مورد تأیید قرار می‌گیرد. بنابراین با توجه به اختلاف میانگین‌ها، بین دو گروه زندانیان و شهروندان عادی به لحاظ میزان تمایلات ارزشی تفاوت معناداری وجود دارد.

نتایج هم‌چنین نشان می‌دهد که میانگین نمرات هویت دینی در بین شهروندان غیرزندانان ۴۱/۶۰ و در بین زندانیان ۳۷/۹۶ می‌باشد. در واقع میانگین نمرات هویت دینی در بین شهروندان غیرزندانان

تاثیر هویت دینی، ملی در پیشگیری از جرائم و آسیب‌هاب اجتماعی ♦ ۵۱

بالاتر از زندانیان است که این تفاوت از نظر آماری معنادار است.

فرضیه شماره ۴

H0- بین خصوصیات زمینه‌ای افراد شامل سن، جنسیت، تحصیلات، وضع فعالیت (شاغل و غیرشاغل بودن) و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود ندارد. به طوری که انتظار می‌رود افرادی که در زندان هستند خصوصیات زمینه‌ای مشابه‌ای با غیرزندانان داشته باشند.

H1- بین خصوصیات زمینه‌ای افراد شامل سن، جنسیت، تحصیلات، وضع فعالیت (شاغل و غیرشاغل بودن) و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود دارد. به طوری که انتظار می‌رود افرادی در زندان هستند خصوصیات زمینه‌ای افراد متفاوتی با غیرزندانان داشته باشند. بدین معنی که جوانان بیشتر از سالخورده‌گان؛ مردان بیشتر از زنان، تحصیل کرده‌گان بیشتر از کم‌سوادان و بیسوادان و افراد مجرد بیشتر از متأهلین و بیکاران بیشتر از افراد شاغل مرتکب جرم می‌شوند.

جدول شماره ۶: آزمون معناداری متغیرهای زمینه‌ای بین گروه‌های مورد مقایسه (زندانیان، غیرزندانان)

شماره فرضیه	متغیر مستقل	متغیر وابسته	آزمون آماری	مقدار	معناداری	ضریب همبستگی	نتیجه
H۴-۱	جنس	ارتکاب جرم	کای اسکوار	۴۳/۳۷	۰/۰۰۰	۰/۳۲۲	تأیید
H۴-۲	سن	ارتکاب جرم	کای اسکوار	۳/۵۸۳	۰/۴۶۵	۰/۰۹۶	آری
H۴-۳	وضعیت تأهل	ارتکاب جرم	کای اسکوار	۲۸/۴۵۸	۰/۰۰۰	۰/۲۶۳	تأیید
H۴-۴	وضع فعالیت	ارتکاب جرم	کای اسکوار	۳/۸۹۵	۰/۰۴۸	۰/۰۹۹	تأیید
H۴-۵	تحصیلات	ارتکاب جرم	کای اسکوار	۱۷/۰۶۷	۰/۰۰۲	۰/۲۰۶	تأیید

نتایج بدست آمده که بین جنس، وضعیت تأهل، وضعیت فعالیت و تحصیلات و ارتکاب جرم رابطه معنادار آماری وجود دارد. در خصوص این متغیرها سطح معناداری بدست آمده از ۰/۰۵ کمتر است و بنابراین رابطه معناداری بین آنها و ارتکاب به جرم وجود دارد.

در خصوص سن، نتایج نشان می‌دهد که بین دو متغیر سن و ارتکاب جرم رابطه معناداری وجود ندارد. در واقع سن افراد زندانی و غیرزندانان با یکدیگر تفاوت معناداری ندارند.

فرضیه شماره ۵

H0- بین میزان احساس عزت نفس افراد و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود ندارد. به

طوری که انتظار می‌رود افرادی که در زندان هستند میزان احساس عزت نفس مشابه‌ای با غیرزندانان داشته باشند.

H1- بین میزان احساس عزت نفس افراد و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود دارد. به طوری که انتظار می‌رود افرادی که در زندان هستند میزان احساس عزت نفس کمتری نیز داشته باشند.

جدول شماره ۷: معناداری تفاضل میانگین احساس عزت نفس بین گروه‌های مورد مقایسه (زندانان، غیرزندانان)

نوع گروه	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار t	سطح معناداری
غیرزندانان	۱۶/۷۷	۳/۱۹	۶/۱۶۵	۰/۰۰۰
زندانان	۱۴/۴۷	۴/۰۴		

همان‌طور که در جدول (۷) ملاحظه می‌شود مقدار t محاسبه شده برابر با ۶/۱۶۵ می‌باشد چون سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ است لذا فرض صفر رد می‌شود و فرض مخالف یعنی فرض تحقیق مورد تأیید قرار می‌گیرد. بنابراین با توجه به اختلاف میانگین‌ها، بین دو گروه زندانان و شهروندان عادی به لحاظ میزان احساس عزت نفس تفاوت معناداری وجود دارد. نتایج هم‌چنین نشان می‌دهد که میانگین نمرات احساس عزت نفس در بین شهروندان غیرزندانان ۱۶/۷۷ و در بین زندانان ۱۴/۴۷ می‌باشد. در واقع میانگین نمرات احساس عزت نفس در بین شهروندان غیرزندانان بالاتر از زندانان است که این تفاوت از نظر آماری معنادار است.

فرضیه شماره ۶

H0- بین میزان سرمایه اجتماعی افراد و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود ندارد. به طوری که انتظار می‌رود افرادی که در زندان هستند میزان سرمایه اجتماعی مشابه‌ای با غیرزندانان داشته باشند.

H1- بین میزان سرمایه اجتماعی افراد و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود دارد. به طوری که انتظار می‌رود افرادی که در زندان هستند میزان سرمایه اجتماعی کمتری نیز داشته باشند.

جدول شماره ۸: معناداری تفاضل میانگین سرمایه اجتماعی بین گروه‌های مورد مقایسه (زندانان، غیرزندانان)

نوع گروه	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار t	سطح معناداری
شهروندان (غیرزندانیان)	۱۲۲.۱۳	۱۶.۰۷	۴.۱۸۸	۰.۰۰۰
زندانیان	۱۱۲.۸۰	۱۴.۲۲		

همان‌طور که در جدول (۸) ملاحظه می‌شود مقدار t محاسبه شده برابر با ۴/۱۸۸ می‌باشد چون سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ است لذا فرض صفر تأیید نمی‌شود و فرض مخالف یعنی فرض تحقیق مورد تأیید قرار می‌گیرد. بنابراین با توجه به اختلاف میانگین‌ها، بین دو گروه زندانیان و شهروندان عادی به لحاظ میزان سرمایه اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد. نتایج هم‌چنین نشان می‌دهد که میانگین نمرات سرمایه اجتماعی در بین شهروندان غیرزندانی ۱۲۲/۱۳ و در بین زندانیان ۱۱۲/۸۰ می‌باشد. در واقع میانگین نمرات سرمایه اجتماعی در بین شهروندان غیرزندانی بالاتر از زندانیان است و این تفاوت از نظر آماری معنادار است.

فرضیه شماره ۷

H0- بین میزان احساس امنیت اجتماعی افراد و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود ندارد. به طوری که انتظار می‌رود افرادی که در زندان هستند میزان احساس امنیت اجتماعی مشابه‌ای با غیرزندانیان داشته باشند.

H1- بین میزان احساس امنیت اجتماعی افراد و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود دارد. به طوری که انتظار می‌رود افرادی که در زندان هستند میزان احساس امنیت اجتماعی کمتری نیز داشته باشند.

جدول شماره ۹: معناداری تفاضل میانگین احساس امنیت اجتماعی بین گروه‌های مورد مقایسه (زندانیان، غیرزندانیان)

نوع گروه	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار t	سطح معناداری
غیرزندانیان	۱۴/۳۶	۴/۰۳	۴/۳۴۷	۰/۰۰۰
زندانیان	۱۲/۱۹	۵/۰۴		

همان‌طور که در جدول (۹) ملاحظه می‌شود مقدار t محاسبه شده برابر با ۴/۳۴۷ می‌باشد چون سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ است لذا فرض صفر رد می‌شود و فرض مخالف یعنی فرض تحقیق مورد تأیید قرار می‌گیرد. بنابراین با توجه به اختلاف میانگین‌ها، بین دو گروه زندانیان و شهروندان عادی به لحاظ میزان احساس امنیت اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد.

نتایج هم‌چنین نشان می‌دهد که میانگین نمرات احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان غیرزندان ۱۴/۳۶ و در بین زندانیان ۱۲/۱۹ می‌باشد. در واقع میانگین نمرات احساس تمایلات ارزشی در بین شهروندان غیرزندان بالاتر از زندانیان است که این تفاوت از نظر آماری معنادار است.

فرضیه شماره ۸

H0- بین میزان قانون‌گرایی افراد و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود ندارد. به طوری‌که انتظار می‌رود افرادی که در زندان هستند میزان قانون‌گرایی مشابه‌ای با غیرزندانان داشته باشند.

H1- بین میزان قانون‌گرایی افراد و ارتکاب جرم آنان رابطه معناداری وجود دارد. به طوری‌که انتظار می‌رود افرادی که در زندان هستند میزان قانون‌گرایی کمتری نیز داشته باشند.

جدول شماره ۱۰: معناداری تفاضل میانگین قانون‌گرایی بین گروه‌های مورد مقایسه (زندانان، غیرزندانان)

نوع گروه	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار t	سطح معناداری
غیرزندانان	۴۶/۵۲۰	۷/۶۲	۶/۱۹۸	۰/۰۰۰
زندانان	۳۶/۳۸۱	۴/۳۶		

همان‌طورکه در جدول (۱۰) ملاحظه می‌شود مقدار t محاسبه شده برابر با ۶/۱۹۸ می‌باشد چون سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ است لذا فرض صفر تأیید می‌شود و فرض مخالف یعنی فرض تحقیق مورد تأیید قرار نمی‌گیرد. بنابراین با توجه به اختلاف میانگین‌ها، بین دو گروه زندانیان و شهروندان عادی به لحاظ میزان قانون‌گرایی تفاوت معناداری وجود دارد.

نتایج هم‌چنین نشان می‌دهد که میانگین نمرات قانون‌گرایی در بین شهروندان غیرزندان ۴۶/۵۲۰ و در بین زندانیان ۳۶/۳۸۱ می‌باشد. در واقع میانگین نمرات قانون‌گرایی در بین شهروندان غیرزندان بالاتر از زندانیان است و این تفاوت از نظر آماری معنادار است.

نتیجه گیری

مفهوم هویت ملی به تنهایی از توان لازم برای بازدارندگی و پیشگیری از آسیب‌ها و جرائم برخوردار نیست و از منظر برومی جهت تاثیر گذاری لاجرم باید در کنار هویت دینی قرار گیرد. تمایلات ارزشی به عنوان یکی از شاخصه‌های هویت دینی، ملی آرمان و هنجارهای تولید شده متوسط آنها به عنوان سرمایه اجتماعی اثبات گردیده و عامل مهم برای پیشگیری محسوب می‌شود.

شوند.

تمایلات ارزشی، هویت دینی، احساس عزت نفس، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، سرمایه اجتماعی، مشارکت اجتماعی، احساس امنیت، قانون‌گرایی، مفاهیمی هستند که در این تحقیق ارزیابی می‌شوند در آنها زندانیان از نمرات پایین‌تری نسبت به جامعه غیر زندانی (تهرانی) پایین‌تر بوده است

منابع

الف) منابع فارسی

- اجلالی، پرویز (۱۳۹۰)؛ نگاهی به آمار جرائم در ایران، آسیب‌های اجتماعی ایران، انتشارات آگاه.
- احمدی، حبیب (۱۳۸۴)؛ جامعه‌شناسی انحرافات، ج ۱، تهران: سمت.
- اردبیلی، محمدعلی (۱۳۹۲)؛ حقوق جزای عمومی، تهران: نشر میزان، ۱۲۳.
- الطایی، علی (۱۳۷۸)؛ بحران هویت قومی در ایران، شادگان.
- الگوی گرافیکی روش تحقیق در علوم انسانی تقی‌زاده و تازی نشر حفیظ چاپ سوم.
- برزگر، ابراهیم (۱۳۷۹)؛ «صراط، ضابطه هویت در اندیشه‌ورزی امام خمینی (رحمت الله علیه)»، فصلنامه مطالعات ملی، ش ۵، صص ۱۵۸-۱۳۵.
- پاتنام، رابرت (۱۹۹۳)؛ دموکراسی و سنت‌های مدنی، ترجمه دلفروز، تهران: سلام.
- پترسون و دیگران (۱۳۷۷)؛ عقل و اعتقاد دینی، برگردان احمد نراقی و ابراهیم سلطانی، تهران: طرح نو.
- پیربور، دیو (۱۳۸۰)؛ نظریه کنش، ترجمه مودیها، نقش و نگار، ص ۱۰.
- چلبی، مسعود (۱۳۸۴)؛ جامعه‌شناسی نظم، تهران: نشر نی.
- چیت‌سازقمی، محمدجواد (۱۳۸۳)؛ گسست نسلی در ایران: افسانه یا واقعیت،
- حاجیانی، ابراهیم (۱۳۷۹)؛ «تحلیل جامعه‌شناختی هویت ملی در ایران و طرح چند فرضیه»، فصلنامه مطالعات ملی، ش ۵.
- ربانی، علی، ربانی، رسول و حسنی، محمدرضا (۱۳۹۰)؛ رابطه احساس محرومیت نسبی با گرایش به هویت ملی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه اصفهان). جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و دوم، پیاپی ۴۲، شماره دوم، ۶۷-۹۴.
- رشاد، علی‌اکبر (۱۳۸۲)؛ سهم و نقش فکر و فرهنگ دینی در توسعه، مجموعه مقالات دومین همایش اسلام و توسعه، تهران: دفتر نشر معارف.
- ستوده، هدایت‌الله (۱۳۷۹)؛ گسیختگی فرهنگی و آسیب‌های اجتماعی، همشهری، سال هشتم، ش ۲۲۰۱.
- شجاعی‌زند، علیرضا (۱۳۸۴)؛ «مدلی برای سنجش دینداری»، مجله جامعه‌شناسی ایران، شماره ۱، ۳۴-۶۶.
- شجاعی‌زند، علیرضا (۱۳۹۰)؛ مبنای ساخت مدن برای سنجش دینداری روش‌شناسی علوم

انسانی، ش ۶۸.

- کوشکی، محمدصادق (۱۳۹۴)؛ هویت و الگو، نشر معارف.
- گیدنیز، آنتونی (۱۳۷۸)؛ تجدد و تشخیص در عصر جدید، ترجمه موفقیان، چ ۱، تهران: نشر نی.
- لکزایی، نجف (۱۳۹۰)؛ هویت اسلامی و جهانی‌شدن، مؤسسه مطالعات ملی، انتشارات هویت و تمدن آوا.
- مطهری، مرتضی (۱۳۶۸)؛ خدمات متقابل ایران و اسلام، تهران، صدرا.
- مطهری، مرتضی (۱۳۴۶)؛ گفتارهای معنوی، قم: صدرا، چ ۲.
- مطهری، مرتضی (۱۳۶۷)؛ انسان کامل، تهران: صدرا.
- میرمحمدی، داود (۱۳۹۱)؛ فضای مجازی و تحولات هویتی در تهران، انتشارات آوا،
- نظریه سیاسی اسلام، جلد یک، آیت‌الله مصباح یزدی (۱۳۷۸)؛ ۳۱۴، انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (رحمت الله علیه).

منابع لاتین

- Capozza , Dora and Rupert brown (edited) (2000); social identity process london: sage publication.
- Castles s.and Miller M. (1998); The &Age of Migration Macmillan Press.
- Giddens, A., Sociology, fourth edition, Policy Press. 2001.
- Giddens, A., Sociology, fourth edition, Policy Press. 2001.
- Morag datrik iderty diresity and the politics of rescoyniloion in nelsulivan theory in transtition cloudon rouledge, P 42.
- Morag datrik iderty diresity and the politics of rescoyniloion in nelsulivan theory in transtition cloudon rouledge, P 42.
- Rcm (1999); community- based policing principles-gilling. Daniel (2005); crime prevention: theorg, polic and politics, Routledge.

